

Patak Márta

Új életem küszöbén

Nem tudom, ki voltam egész életemben, de azt hiszem, most kaptam még valamennyi időt, hogy rájöjjek. Mindjárt elmondom, hogy is kezdődött vagy végződött, mert a kettő egyre megy, ennyi időс fejjel már tapasztalatból tudhatom, igaz az állítás, hogy minden vég valaminek a kezdete is egyben. Balesetet okoztam, nem is akármilyent, ketten meghaltak, az apósom mellettem, a fiam mögöttem, egyedül én maradtam életben az autóban, miután abban a töredékmásodpercnyi időben döntenem kellett, és rosszul döntöttem. Nem firtatom az okát, miért kellett így történnie, hogy ők meghalnak, én meg itt vagyok, mondhatnám persze azt is, nekem azért kell élnem, hogy örökké emlékezzenek rájuk, meg hogy újra és újra visszaidézzem magamban azt a napot, de nem így van, mindig nehezemre esik, főleg ha kényszerítenek rá, mert akkor rögtön megérzem, nem is arra kíváncsiak, hogyan történt, hanem csak lelkiismeret-furdalást akarnak kelteni bennem.

Az utolsó képen ülünk az autóban, apósom kérdez valamit, én ránézek, akkor egy villanással feltűnik jobb kéz felől, az átjáró előtti éles kanyarban a szerelvény, én abban a pillanatban beletaposok a fékbe, de már késő. Hallom a csikorgást, látom, ahogy tol bennünket maga előtt a mozdony, de azt már nem tudom eldönteni, hogy életben vagyok-e, vagy csak onnan föntről figyelem magunkat, ahová a halálom után kerültem, bár ez nem is fontos, mert nagyon kellemes ez az állapot. Azóta persze már tudom, hogy életben vagyok, de még most is elég a lecsukódó szemhéjam meg egy pillantás befelé, és az érzés ugyanúgy visszatér.

Nem tudom eldönteni azt sem, mikor volt jobb nekem, abban az állapotban-e, amikor mindezt átéltem, vagy most, amikor beszélni ugyan nem tudok, de halvány képekben minden reggel előjön az egész, attól a pillanattól fogva, ahogy feltűnik a szerelvény, és én fékezek, mert most, hogy nyitva is a szemem, nem érzem azt a súlytalansághoz mérhető állapotot, mintha valami puha, felhő- vagy vattaszerű közegben lebegnék. Nem is az álomhoz hasonlít ez, mert azelőtt álomban sem volt jobb, mint ébren, akkor is igen gyakran kellett nehéz terepen járnom, és reggelre rendszerint annyira elfáradtam, hogy úgy ébredtem föl, mintha egész éjjel mázsás súlyokat cipeltem volna a hátamon. Akkor is tudtam, most is tudom, hogy nem álom volt, már akkor is világos volt előttem, hogy kiléptem a testemből, és magunkat figyelem, mintha megelőzte volna a lelkem, hogy maradandó sérülés érje abban a balesetben, ahol a hátsó ülésen meghalt a nagyobbik fiam, mellettem meg az apósom, láttam, szabályosan nyekkent egyet az ütközéskor, aztán már csak magamat, ahogy előrebukom a kormányra, mintha megkímélt volna tőle a sors, hogy a fiam halálát is végig kelljen szenvednem.

Hogyan is mondjam. Ahogy visszaidézem magamban az eseményeket, olyan szenvtelenül tudok mindenre gondolni, mintha nem lennének érzéseim. Sokszor megfordul a fejemben, talán jobb is, hogy nem tudok beszélni, mert ha ezt valakinek elmondanám, biztos, hogy megijedne, pszichiáterhez vinne, hogy kényezgyógykezelés alá vegyenek, hosszú terápiába fognának, vagy hipnózissal szeretnék visszahozni az érzelmeimet, pedig én azóta hajlamos vagyok azt hinni, hogy most élek csak igazán, akkor, ott a balesetben kezdődött el az igazi életem.

Tudom, hogy hogyan kellene viselkednem, hogyan kellene viszonyulnom a feleségemhez, a többiekhez, akik látogatni jönnek, és mégsem úgy viselkedem, hiányzik belőlem a késztetés, hogy akár csak egy apró gesztust is tegyek, még talán ahhoz is, hogy bólintsak, amikor kérdeznek. Írnak nekem cédulára üzeneteket, hátha írva jobban megértem, én meg rámeredek az írásra, meg sem próbálok úgy tenni, mintha érteném, vagy legalábbis megkísérelném megérteni, mert hirtelen szétfolyik előttem ott a papíron, különös ábrákká állnak össze a betűk, és már nem tudom megfejtetni, mit jelentenek. Ha mindezzel nem lennék tisztában, ráfoghathnák a balesetre, hogy megsérült a limbikus rendszer a fejemben, azóta képtelen vagyok bármilyen érzelmi megnyilvánulásra, de nem így van, én pontosan tudom, hogy mi zajlik körülöttem, azt viszont nem értem, hogy miért torpanok meg minden közeledésnél. Mintha a beszéddel együtt a közeledés lehetőségét is elválták volna bennem. Mintha már eleget mondtam volna életemben, szavakkal, érzelmekkel, tettekkel, mindennel.

Azóta magamban élek, befele. Belső tájat fedeztem föl magamban, amit eddig nem ismertem, de sajnos ezt másokkal nem tudom megosztani, mert ez a táj csakis az enyém, más el sem tudná képzelni. Nyilván mindenkinek lehetne ilyen, ha nem nyomná el az a rengeteg zaj, a beszéd, a sok kérdés, információ, minden, ami kívülről jön, én viszont már megszabadultam ettől a tehertől, nálam már nem fenyeget ez a veszély, mert én egyedül a kutyával tudok hosszabb időt együtt tölteni. Nem kérdez, csak ha nagyon szükséges, akkor is elég, ha a szememmel intek neki, és ő érti, mire gondolok.

Az orvos itt járt a múltkor, hosszan magyarázott a feleségemnek, közben jelentősegteljesen rám pillantott, én sejtettem, hogy a gyógyulásom esélyeit latolgatják, én meg legszívesebben kézzel-lábbal tiltakoztam volna ellene, de ez épp csak egy pillanatig tartott, mert utána rögtön befelé néztem, fokozatosan elindultam befelé, ugyanúgy, mint amikor a feleségem kérdően rám néz, veszi a tollat meg a jegyzettömböt, és én elkezdem mondani magamban a varázsigét, fák, bokrok, rejtsetek el, szarvasok, rókák, őzek, gyertek értem, és átadom magam annak a különös érzésnek, amit azelőtt sosem tapasztaltam, és hirtelen olyan egyszerű lesz minden. Mintha egy vércseppel elindulnék a szívemből. Hagyom magam, vitetem magam a vérárammal, végigjáróm a fontos szerveimet, nagy vérkör, kis vérkör, és csak megyek, megyek, nem állok meg, visz a vérem, erőfeszítés nélkül haladok vele, mintha feloldódtam volna saját véremben. Minden megszűnik ilyenkor körülöttem, egy vagyok minden porcikámmal, és ez az állapot a legkedvesebb nekem.

Az én belső utazásomkor látszólag nem történik semmi, egyszerűen végigkövetem mindazt, ami bennem zajlik, de fiziológiásan, nem mentális síkon, mert az

már nem érdekel. Mióta a fiam és az apósom halálát végigéltem, egyszerre kívülről és belülről szemlélem az életemet, de mivel, ahogy mondtam, átadhatatlan az élmény, és ha valaki saját magán nem tapasztalta még meg, furcsán nézne rám, ha elmesélném neki, ezért meg se kíséreltem, mert itt minden szó fölösleges.

A kutyám az egyetlen, aki sose kérdez, vele ezért sokkal könnyebb, keresem is a társaságát, amikor csak lehet, és ezt ő is tudja. Esténként idekucorodik az ágyamhoz, legszívesebben föl is ugrana, látom a szemén, de nem engedem, még nem, de talán az a pillanat is eljön majd egyszer, amikor megteszem.

Amikor először élém toltta a feleségem a jegyzetömböt, rajzoltam neki egy rókát. Elvette, kérdően nézett rám, aztán szavakkal is kérdezett, de amint megszólalt, én elindultam befelé, úgyhogy a kérdését már nem is értettem. Mintha egyszeriben összemosódott volna minden hang a beszédében, megfordultak a szavak, visszafelé hallottam őket, egyik-másik visszhangzott a fejemben, mintha leszakadt volna a többitől, és szaladt volna kétségbeesetten utánuk, hogy visszaadja a mondatuk értelmét, de nem várták meg. Láttam, leolvastam a szájáról, hogy Hallod?, ezt kérdezi, de abban a pillanatban megfordult a szó is, dollah, dollah, ladohl, holdal, dalloh, összevissza táncoltak benne a hangok, és én már nem voltam itt, elindultam befelé.

Ahogy hallgatom a szívverésemet, pontosan ugyanolyan, mintha a vonat zakarta volna a síneken. Hallom, mindig egyforma távolságból, jön, de soha nem ér ide, meg tudom akadályozni, pontosabban nem is kell semmit tennem, egyszerűen csak tudom, hogy mindjárt átvezet abba a lebegésbe, amelyben megszűnik, feloldódik minden, és csak sodródom, sodródok a véremmel.

Nyár van. Tengerparti szálloda teraszán ülök, előttem gyöngyöző pohárban limonádé, benne citrom- és narancsdarabkák, szívószál, időnként kortyolok egyet belőle, majd nyugágymban hátradőlve, behunyt szemmel meredek magam elé. Fejemre húzom a kalapom karimáját, hogy ne tűzzön szemembe a lemenő nap, és az erdőnkre gondolok, az őszi erdőre, a sárguló lombú fák közt át-átszüremkedő rézsútos fényekre. Itt napnyugta van, ott akkor még délelőtt, de nagyon alacsonyan jár már a nap. Az erdő hangjai töltik meg fejemet, összemosódik a szállóvendégek halk beszélgetése a tavaszt hirdető madárcsicsergéssel, Frank Sinatra hangjába beleokoskodik a recsegő szajkó. Mindenütt ott vagyok, de itt soha.

Jó így nekem. Jó itthon nekem. Gondolatfoszlányok lebbennek néha át a fejemben, aztán a végén feloldódik minden abban a különös, ámde mégis zsbongató érzésben, hogy én vagyok, itt vagyok, mozdulnom sem kell, mégis minden, amire szükségem van, itt van bennem, még csak a karomat se kell kinyújtanom érte.

Ferike

Mit csinálsz itt kinn, Ferike?, kérdeztem, Ferike meg összehúzta a szemét, dacosan fölszegte az állát, mint amikor a tanító néni elsőben azt kérdezte tőle, hogy miért hagyta otthon a palatábládat, mert mi még palatáblán tanultunk írni. Ferike megvonta a vállát, aztán jó időbe telt, mire válaszolt.

Ötven év eltelt közben, és Ferike azóta szinte semmit sem változott. Ugyanabban a parányi vályogtéglából épült házban laknak most is, ahol kezdettől fogva, amióta csak emlékszem. Teri néni, az édesanyja naponta bejárt a szövőgyárba dolgozni, három műszakra, az édesapja meg buszsofőr volt, de fiatalon elvitte az infarktus, Ferike éppen akkor szerelt le, és ahelyett, hogy neki való asszony után nézett volna, maradt az édesanyjával. Persze, tudom, nem úgy megy az, de legalább megpróbálhatta volna.

Soha senki nem járt hozzájuk. Ferike nem ment gimnáziumba, ha jól emlékszem, villanyszerelőnek tanult a szakmunkásképzőben, de nem tetszett neki, hamar ott is hagyta, aztán elment valahová segédmunkásnak, söprögette a műhelyt, bevásárolni járt a szakiknak, megvette nekik a Népsportot, a szalámit meg a zsömlét az ebédhez, de a szerszámok közelébe sose engedték, mert félték, hogy még a végén kárt tesz magában. Pedig nem volt ügyetlen. Emlékszem, egyszer az iskolában ki is állították a fadobozkát, amit gyakorlati órán készített, mikor a csapolást tanulták. Orromban még most is érzem a frissen gyalult fenyőfa összetéveszthetetlen illatát, mert összenyitható volt a terem a kis épületben, ahol gyakorlati óráinkat tartották, és mindig belestem, hogy a fiúk mit csinálnak, mert az jobban érdekelt, mint a varrás vagy a horgolás.

Nem tudom, Ferikével mi lehetett a baj, a fiúk mindig félrelökték, a futballhoz ügyetlen volt, verekedni nem szeretett, a lányokkal szívesebben játszott volna, de talán szégyellte bevallani, ezért inkább meg se próbálta, inkább magában gubbasztott, és pironkodva rázta a fejét, mikor megkérdeztem tőle, hogy fáje valamije. Amúgy nagyon jószívű volt. Egyszer, emlékszem, behozott az iskolába a táskájában egy kiskutyát. A földrajztanárunk vette észre, és nem küldte ki vele rögtön, ahogy az osztályfőnökünk vagy bármelyik másik tanárunk tette volna, de Gabi néni a mondatát is félbehagyta, emlékszem, éppen a vulkánokat tanultuk, nagyon megmaradt bennem, éppen ott tartott, hogy Chilében kilencven aktív vulkán van, a legveszélyesebb ország, és a törésvonalakat kezdte volna magyarázni, mikor a kiskutya nyüszíteni kezdett Ferike táskájában. Gabi néni abbahagyta a mondatát, kérdően nézett az osztály felé, mert hirtelenjében nem is érzékelte, honnan jön a hang, annyira meglepődött rajta, vagy talán azt hitte, képzelődik, az is előfordulhatott volna, mert elég ábrándos lelkű teremtés volt, de ahogy körbehordozta tekintetét a három padsoron, nem volt nehéz megállapítania, Ferike elfehéredő arca láttán rögtön tudta, hol keresse a gazdáját.

Ferike nem kapott büntetést, sőt óra után Gabi néni maga vitte haza a kiskutyát, és a szünetekben rohant haza hozzá, hogy cumisüvegből itassa, mert Ferike nem merte visszavinni az anyjához, félt, ha meglátja a nagyapja, ezt is odavágja a falhoz, mint a többi hetet, amit Tisza kutyájuk ellett. Sose tudtuk meg, hogy Chile milyen törésvonal mentén fekszik, és mitől olyan veszélyesek azok a vulkánok,

Tisza kutya kölyke azonban visszatérő téma lett, mert Gabi néni mindig azzal kezdte a földrajzórát, hogy beszámolt Pamacs legújabb felfedezéséről, merthogy így nevezte el, és meg volt győződve róla, hogy Pamacsnak most ugyanúgy föl kell fedeznie a világot, mint egy kisgyereknek.

Nyolcadik után én bejártam a gimnáziumba a városba, sokáig nem is láttam Ferikét, egyszer aztán együtt utaztam be vele a buszon, egymás mellé ültünk, végig beszélgettünk. Rá jellemző módon csak megvonta a vállát, mikor kérdeztem, hogy bírja az iskolát, aztán elpirult, és zavarában inkább a többiekről kérdezett, nem merete, vagy inkább talán nem akarta bevallani, hogy már ott is hagyta a szakmunkásképző iskolát, én meg nem erőltettem.

Sose nősült meg, az anyjával kettesben éltek, elég igénytelenül, nagyon szerény körülmények között, valahányszor elmentem előttük, mindig azt vártam, hogy mikor omlik rájuk végleg az a roskatag kis ház. De amilyen rettenetesen nézett ki a ház, olyan ápolt volt a kertje. Sokan mondták a faluban, ha Teri néni volna a férfi, nyilván a ház se így nézne ki, mert Teri néni a tulajdon két kezével hozná rendbe, de hát nő léteére mégse állhat neki. A kertet viszont gyönyörűen művelte. Nyílegyenes ágásaiban május legelején fejbe ment a másodvetésű saláta, mert már egész kora tavasszal felhúzta a fóliasátrat. Volt alatta minden, paradicsom, paprika, retek, eper, mindenképp egy kevés, éppen annyi, amennyi kettőjüknek kell. Jobb oldalon a konyhakert, baloldalt, a ház előtt pedig a virágoskert. Tavasszal csodáltam a magnóliáját, a tulipánjait, aztán az íriszeket, a pünkösdi rózsáit, sorban, ahogy nyíltak, mert mindene volt, még hortenziája is, kisiskolás koromban mindig megálltam a kerítésnél, de sose mertem megkérdezni, hogy tényleg tintát öntenek-e a tövéhez, attól lesz ilyen kék a virága, mert nekem valaki egyszer régen azt mondta.

Ferike nem is udvarolt senkinek, felnőtt korában sem érdekelték a lányok, ugyanolyan csendes, visszahúzó maradt, amilyennek az iskolában megismertem. Nem járt el sehová, se a kocsmába, se a templomba, pedig az édesanyja az utolsó időben minden este ott volt a misén. Hazament a munkából, aztán otthon nekiállt a műhelyben fűzni-faragni. Fogalmam sincs, mit csinálhatott odabent, abban a parányi kis házban, ahol régen ugyan hárman laktak, de Laci bácsi halála után Ferike az egyik szobát kinevezte műhelynek, onnan aztán állandóan csiszolást, kopácsolást meg fűrészeléset hallottunk, ha megálltunk Teri néni virágait bámulni a ház előtt. Valami villamosági üzemben dolgozott, hiába nem lett villanyszerelő, a végén mégiscsak ott szerzett neki helyet Laci bácsi, aztán Ferike végleg ott is maradt. Fura kis tárgyakat gyárt otthon, ezt mondta róla a felső szomszédja, aki valószínűleg belátott a kis ház ablakán, mert be nyilván nem engedték, ahogy tudtommal senkit, főleg mióta Laci bácsi meghalt. Sose kérdeztem tőle, mi lehet az, valahogy eszembe se jutott, talán mert hiányzik belőlem a természetes kíváncsiság, vagy pusztá tapintatból inkább, elfogadom a dolgokat olyannak, amilyenek, nyilván Ferike is ezt szerette bennem még az iskolában, ezért volt irántam nagyobb bizalommal, mint a többiekhez, és ez aztán később is így maradt. Nem mondhatnám, hogy sokat beszélgettünk, de néhány szót mindig váltottunk, mikor elmentem előttük, és láttam, hogy kint van. Általában arról kérdeztem, amit éppen láttam, hogy csinál, mert valami mindig volt a kezében,

ő meg többnyire megvonta a vállát, mint az iskolában, mikor nem volt biztos a válaszban, és ezt a szokását később se hagyta el, felnőttként is ugyanazt a pirulós, határozatlan Ferikét láttam benne mindig, akit kisdiákként megismertem.

Mit csinálsz, Ferike?, ezt kérdeztem tőle ma is, mikor megálltam a házuk előtt, kiültél velem?, ezt is hozzátettem aztán, mert láttam, hogy valamit gyalul. Ült a sámlin, előtte hokedli, azon volt, amit éppen gyalult, amikor megálltam. Ahogy észrevett, felállt, elindult a kerítés felé, aztán egyszer csak megtorpant, mint aki meggondolta magát, vagy mint akinek eszébe jutott valami. A kis ház bejárati ajtaja felé pillantott, ahol mindig le kellett hajolnia, hogy be ne üsse a fejét a szemöldökfába, mert olyan alacsony volt, de ő nyilván megszokta, ösztönösen tette, csak én csodálkoztam rajta mindig, hogy egy ajtó hogy lehet ennyire alacsony. Ferike ránézett a kezére, aztán a combjára, egy-két határozatlan mozdulattal leporolta a nadrágját, és elindult ellenkező irányba, fölfelé, a kerti csap felé, de közben félszemmél visszasanidított, mintha engem is követne a tekintetével, nehogy közben szem elől tévesszen, vagy mintha így akarná jelezni, hogy ne menjek el, még válaszolni fog a kérdésemre.

Meg kell locsolnom a tulipánokat, ezt mondta, miután a kerti csapnál teleengette vízzel a kannát, és elindult vele a virágágyások felé.

Egyik lábamról a másikra álltam, vártam, hátha mond még valamit, néztem, ahogy szemlátomást élvezettel permetezi a locsolókanna rózsájából a tulipánokat, egészen odahajol hozzájuk, mintha egyenként végigkövetné a virágokon és a leveleken végiggördülő vízcseppek útját. Egy idő után eluntam a várakozást, Ferike, dolgozz nyugodtan, nem tartalak fel, ilyesmit mondtam neki, és lassan elindultam.

Édesanyám meghalt, szólt utánam Ferike, mikor én már majdnem a kerítésükön túl jártam. Annyira meglepődtem, hirtelenjében átfutott bennem, hogy biztos képzelted, vagy rosszul hallottam, hiszen Teri néni nem volt beteg, tegnap még itt kapált, a saját szememmel láttam, igaz ugyan, hogy csak hátulról, de láttam, köszöntem is neki, nem tűnt fel, hogy nem válaszolt, nagyothall, vagy annyira belefeledkezett a borsókapálásba, hogy nem hallja, erre gondoltam akkor, de most a gyanú kezdett motoszkálni bennem. Nem tudtam, mitévő legyek, kérdezni akartam Ferikét a részletek felől, hogy mi történt, de Ferike megelőzött, letette a locsolókannát a tulipánágyás tövében, odasietett a kerítéshez, a drótba kapaszkodva nézett rám égő szemekkel, Ne áruld el senkinek!, csak ennyit mondott, mint régen, iskolás korunkban, mint aki szövetségést remél bennem, és nekem egyszeriben végigfutott a hideg a hátamon.